

του Σπύρου Σπυρίδων Στην επέτειο της «φυγής» του Παναγιώτη Κανελλόπουλου (11 Σεπτεμβρίου 1986) δεν μπορούμε παρά να θυμηθούμε αυτή τη φωτισμένη πολιτική και πνευματική προσωπικότητα που τη χαρακτήριζε η έντονη εσωτερική ανωτερότητα και η υψηλή αίσθηση πατριωτισμού.

Χαρακτηριστικά που έχουν ιδιαίτερη σημασία σήμερα, σε μια εποχή που το ενωτικό πνεύμα που χαρακτήριζε την πολιτική του διαδρομή, είναι αναγκαίο ζητούμενο στον πολιτικό μας βίο.

Η Ελλάδα του σήμερα, με τις τόσες απειλές, έχει πολλά να διδαχτεί από τον κορυφαίο αυτό άνθρωπο του πνεύματος που διετέλεσε πρωθυπουργός, που η ιστορία έχει καταγράψει ως φωτεινό φάρο εθνικής συνεννόησης.

Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος υπήρξε κορυφαία μορφή που υπηρέτησε την πολιτική μετριοπάθεια και που με την σπουδαία ενωτική του διαδρομή προέταξε το εθνικό από το προσωπικό, όταν οι φλόγες του εθνικού διχασμού χώρισαν την Ελλάδα και πλημμύρισαν αίμα την οικογένειά του.

Σ' αυτή τη σημερινή αναφορά στη μνήμη του δεν θα σταθούμε στον Παναγιώτη Κανελλόπουλο που λίγο πολύ όλοι γνωρίζουμε. Στον πρωθυπουργό, στον άνθρωπο που αντιστάθηκε στη χούντα, στον πολιτικό που κόσμησε τα βουλευτικά έδρανα. Θα μείνουμε σε μια λιγότερο «φωτισμένη» περίοδο του Παναγιώτη Κανελλόπουλου, την προπολεμική, που εκτός άλλων αναδείχθηκε το πολιτικό του ήθος και η εσωτερική του μεγαλοσύνη.

Π

ροερχόταν από γνήσια αστική οικογένεια και μεγάλωσε με επιρροές από την σπουδαία πνευματική ατμόσφαιρα που απέπνεε η Πάτρα στις αρχές του περασμένου αιώνα, κάτω από τη σκιά της ασκητικής αλλά και μεγάλης πολιτικής φυσιογνωμίας, του Δημητρίου Γούναρη, αδελφού της μητέρας του. Ο οποίος άσκησε επάνω του βαθύτατη επιρροή τόσο στο σχηματισμό ενός αδαμάντινου χαρακτήρα, όσο και στη διαμόρφωση ενός πολιτικού ηγέτη ηθικά και ιδεολογικά αταλάντευτου.

Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος ως αρχηγός κόμματος, έδωσε έντονες πολιτικές μάχες κι αντιπαρατάχθηκε σκληρά σε μακροχρόνιους κομματικούς και ιδεολογικούς ανταγωνισμούς. Όμως, ακόμη και τις στιγμές αυτές η συμπεριφορά του ήταν διαφορετική από εκείνη των άλλων πολιτικών της εποχής του. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι ενώ στην εποχή του θλιβερού εμφυλίου υπήρξε κορυφαίος της υπεράσπισης του αστικού φιλελεύθερου προσανατολισμού της χώρας, ποτέ δεν εξέφρασε πολιτική ένταση, μίσος ή φανατισμό!

Κι όλα αυτά από έναν άνθρωπο/πολιτικό που είχε βιώσει μέσα στο ίδιο το σπίτι του τις εξαλλοσύνες των εμφύλιων διχασμών, με τη φυλάκιση του πατέρα του ως «αντιφρονούντος» στο βενιζελικό καθεστώς, την οικονομική καταστροφή της οικογένειάς του, την εξορία του Γούναρη, και τελικά τη θλιβερή εκτέλεσή του, μετά τη Δίκη των έξι!

Σε ηλικία μόλις 22 ετών, ο σπουδαίος αυτός άνδρας ανακηρύχθηκε διδάκτωρ της Νομικής του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης. Έχοντας αποβάλλει την ψύχωση και το μίσος της εσωτερικής διαιρέσης μιλά με σοφία για την αναγκαιότητα ίδρυσης ενός «ενωτικού» κόμματος που θα γεφυρώσει το εσωτερικό χάσμα. Εξαιρεση μέσα σε μια παραγμένη εποχή! Η ραγδαία διαδρομή του σε ακαδημαϊκό και πολιτικό επίπεδο, του προσδίδει κύρος καθώς κι εμπειρία σε όλα τα θέματα δημοσίας διοίκησης.

Το 1935 αποτελεί χρονιά ορόσημο για τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο αλλά και για την πολιτική ιστορία της νεότερης Ελλάδας. Ύστερα από το Κίνημα του Πλαστήρα και τη δολοφονική απόπειρα κατά του Βενιζέλου στη Λεωφόρο Κηφισίας, οι δύο αντιμαχόμενες παρατάξεις που σχηματίστηκαν από τον εθνικό διχασμό του 1915 οδηγούνται νομοτελειακά σε νέα δυναμική αναμέτρηση.

Την 1η Μαρτίου 1935 οι βενιζελικοί κινούνται/επαναστατούν! Φαινομενικά κατά της κυβέρνησης Τσαλδάρη αλλά στην ουσία εναντίον του καθεστώτος που είχε αρχίσει να εγκαθιδρύει ο στρατηγός Κονδύλης για την επιστροφή της βασιλείας. Η αποτυχία του κινήματος/επανάστασης θα έχει ως άμεση συνέπεια την ανακίνηση του πολιτειακού. Με δύο άρθρα του στην «Ακρόπολι» ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος διαβαίνει τον πολιτικό του Ρουβίκωνα και τάσσεται εναντίον της βασιλείας, παρά την οικογενειακή του παράδοση και

τα όσα προκάλεσαν στην οικογένειά του οι αντίπαλοι του στέμματος. Χαρακτηριστικό δε είναι ότι μετά την επάνοδο της βασιλείας αρνείται να ορκισθεί ως καθηγητής Πανεπιστημίου, πίστη στο νέο πολίτευμα.

Έχει πλέον απαγκιστρωθεί πλήρως από την παλαιοαντιβενιζελική αντίληψη κι έχει προσχωρήσει στην ευρύτερη δημοκρατική- φιλελεύθερη παράταξη.

Στις 15 Δεκεμβρίου του 1935 ιδρύει το Εθνικό Ενωτικό Κόμμα με βασικό πρόγραμμα τη γεφύρωση του εσωτερικού χάσματος. Στους συνδυασμούς του μετέχουν εξέχουσες φυσιογνωμίες και από τις δύο παρατάξεις, όπως ο στρατηγός Αλέξανδρος Μαζαράκης-Αινιάν, ο Φίλιππος Δραγούμης, ο αντιπρόεδρος του Σ.τ.Ε. Νικόλαος Κολυβάς κ.α. Είχε επίσης συμφωνήσει με τον πρώην πρωθυπουργό, Αχαιό, Ανδρέα Μιχαλακόπουλο να συμπορευθούν.

Κάτι που δεν πραγματοποιήθηκε για λόγους που δεν είχαν σχέση με την πολιτική.

Το ενωτικό κήρυγμα του Π. Κανελλόπουλου, όμως, δεν υιοθετείται από το λαό, στις εκλογές που ακολουθούν. Άλλωστε οι νηφάλιες φωνές σχεδόν πάντα «πνίγονται» από τις κραυγές του λαϊκισμού.

Το Ενωτικό Κόμμα ήταν το πρώτο νέο στοιχείο στην πολιτική ζωή της χώρας μετά την ίδρυση του ΚΚΕ (17 Νοεμβρίου 1917) και το πρώτο ελληνικό κόμμα που αντιτάχθηκε στο λαϊκισμό. Ήταν και έμεινε έως τη διάλυσή του, το 1951, ένα κόμμα Κεντρώας -μετριοπαθούς κατεύθυνσης, φιλελεύθερης - δημοκρατικής έμπνευσης με έντονο κοινωνικό προσανατολισμό.

Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, ο φιλόσοφος, ο μεγάλος πολιτικός, ο εμπνευστής και οραματιστής της εθνικής ενότητας –μόνιμο ζητούμενο στην εθνική μας πολιτική- εξακολουθεί κι αποτελεί επίκαιρη πολιτική προσωπικότητα και εστία πολιτικού προβληματισμού και στη σύγχρονη πολιτική ζωή.

Ο Σπύρος Σπυρίδων

είναι Διδάκτωρ του Παντείου Πανεπιστημίου,

Διευθύνων σύμβουλος της ΕΕΤΑΑ ΑΕ,
πρώην Περιφερειάρχης και Δήμαρχος